[2024] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 2176: 2024 ਆਈ.ਏਨ.ਐਸ.ਸੀ. 501

ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਬਨਾਮ

ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ

2024 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7256-7259

09 ਜੁਲਾਈ 2024

[ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ* ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਓ.) ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿਵਾਦ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

ਅ.) ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਕੀ ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ। 12 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 226 - ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿਵਾਦ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ (ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ) ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ - ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਹੈ। ਸਹੀ: ਮੰਨਿਆ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ

ਤੱਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੂਹਦਾ - ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 42]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ: ਆਯੋਜਿਤ: ਇਹ ਸੇਂਟ ਮੈਰੀਜ਼ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਏਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਭਾਰਗਵ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ - ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪਲ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਵਿਵਾਦ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ –

ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ - ਹੁਕਮ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਜੇਕਰ ਹੈ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੂੰਹਦਾ। ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 38, 39, 40, 42]

ਸਿਧਾਂਤ/ਸਿਧਾਂਤ - ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ

ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ: ਮੰਨਿਆ: ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਬੰਧੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ: ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਸਿਰਫ਼ ਉਮੀਦ, ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਉਮੀਦ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਦੂਜਾ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਤੋਂ; ਤੀਜਾ, ਉਮੀਦ ਜੋ ਕਿ ਛਿੱਟੇ-ਪੱਟੇ ਜਾਂ ਆਮ ਜਾਂ ਬੇਤਰਤੀਬ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਤਰਕਹੀਣ ਜਾਂ ਅਵੈਧ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਚੌਥਾ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਸਾਰਥਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਪੰਜਵਾਂ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ, ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਇਕਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਭਟਕਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਦੇ; ਛੇਵਾਂ, ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ –

ਇਸਨੂੰ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇ - ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ, ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਡਿਵਾਈਸ ਸੀ - ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਾਅਦਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 48, 49, 50, 51, 52]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸੇਂਟ ਮੈਰੀਜ਼ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਭਾਰਗਵ ਅਤੇ ਹੋਰ [2022] 8 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 301: (2023) 4 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 498; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ [1993] 3 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 128: (1993) 3 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 499; ਰਾਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [2006] ਪੂਰਕ 6 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 512: (2006) 8 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 381; ਜਿਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [2007] 13 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 98: (2008) 2 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 161 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ, ਕੁਨਾਰਾਘਾਟ, ਗੋਰਖਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਲਪੀ ਪਾਲ (2004) 5 ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਸੀ. 4934; ਵੈਸ਼ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ [1976] 2 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 1006: (1976) 2 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 58: ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1976 ਏਸ.ਸੀ 888; ਜੇ. ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਜਵਾਲਾ ਦੇਵੀ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ (1979) 4 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 160; ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ ਬਿਸਵਾਸ ਬਨਾਮ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ [1987] 2 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 572: (1987) 2 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 252; ਟੇਕਰਾਜ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ [1988] 2 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 260: (1988) 1 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 236; ਸ਼੍ਰੀ ਅਨਾਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਦਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਾਸਜੀਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਨਾ ਜੈਅੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ. ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ [1989] 2 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 697: (1989) 2 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691; ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ [1997] 2 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 368: (1997) 3 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571; ਸਤੀਮਬਲਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ ਪਾਲ'ਸ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ [2011] 10 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 203: (2011) 13 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 760; ਰੇਜੀਨਾ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ ਅਲੋਇਸੀਅਸ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ [1971]ਪੂਰਕ1 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 6: (1972) 4 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 188: ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1971 ਏਸ.ਸੀ 1920;

ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸਦਾਸੀਵਨ [2005]ਪੂਰਕ2 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 421: (2005) 6 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 657; ਅਪੋਲੋ ਟਾਇਰਸ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਪੀ. ਸੇਬੇਸਟੀਅਨ [2009] 7 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 336: (2009) 14 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 360; ਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ ਬਨਾਮ ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਡਰੇਨੇਜ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ [2014] 14 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ. 892: (2015) 4 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 670; ਜੀ. ਬੱਸੀ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫਸਲ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ [2003] 1 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1174: (2003) 4 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225; ਪ੍ਰਾਗਾ ਟੂਲਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਏ. ਇਮੈਨੁਅਲ [1969] 3 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ. 773: (1969) 1 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 585; ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਾਗਰ ਥਾਮਸ [2003]ਪੂਰਕ4 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ. 121: (2003) 10 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733; ਜੈਨੇਟ ਜੈਪਾਲ ਬਨਾਮ ਏਸ.ਆਰ.ਏਮ. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ [2015] 10 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1049: (2015) 16 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 530;

ਕਮੇਟੀ ਆਫ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਦਿੱਲੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਬਨਾਮ ਏਮ.ਕੇ. ਗਾਂਧੀ (2015) 17 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 353; ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਚੰਦ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2019) 7 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 513;

ਏਸ.ਕੇ. ਵਰਸ਼ਨੇ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਅਵਰ ਲੇਡੀ ਆਫ਼ ਫਾਤਿਮਾ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (2023) 4 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 539; ਵਿਦਿਆ ਰਾਮ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਨਾਰਾਇਣ ਕਾਲਜ [1972] 3 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 320: (1972) 1 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 623: ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1972 ਏਸ.ਸੀ 1450; ਟੀ.ਏਮ.ਏ. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [2002] ਪੂਰਕ 3 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 587: (2002) 8 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 481; ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸੇਂਟ ਜ਼ੇਵੀਅਰਜ਼ ਕਾਲਜ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ [1975] 1 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 173: (1974) 1 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 717; ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਜੇਪੀ ਬਨਾਮ ਏਪੀ ਸਟੇਟ [1993] 1 ਏਸਸੀਆਰ 594:(1993) 4 ਏਸਸੀਸੀ 111; ਸੁਸ਼ਮਿਤਾ ਬਾਸੂ ਬਨਾਮ ਬਾਲੀਗੰਜ ਸਿਕਸ਼ਾ ਸਮਿਤੀ [2006] ਪੂਰਕ 6 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 506: (2006) 7 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 680; ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕਾਗੋ ਕੁਨਿਆ [2019] 5 ਏਸ.ਸੀ.ਆਰ 452: (2019) 16 ਏਸ.ਸੀ.ਸੀ. 303 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਰਾਏਚਨ ਅਬਰਾਹਮ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ., ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2019 ਸਾਰੇ 96; ਉੱਤਮ ਚੰਦ ਰਾਵਤ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. (2021) 6 ਏ.ਏਲ.ਏਲ. ਏਲ.ਜੇ. 393 (ਏਫਬੀ); ਅਨੀਤਾ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ, ਉਂਚਾਹਰ, ਰਾਏ ਬਰੇਲੀ (1992) 1 ਯੂਪੀਏਲਬੀਈਸੀ 30 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਏਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12; ਰਾਜ; ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226; ਸੇਵਾ ਵਿਵਾਦ; ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ; ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ; ਫੌਜ ਭਲਾਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਸਾਇਟੀ; ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਾਇਰਾ; ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ; ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ; ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ; ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ; ਵਾਅਦਾ ਰੋਕੂ ਸਿਧਾਂਤ; ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ।

ਕੇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7256-7259

2014 ਦੇ ਏਸ.ਪੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 524 ਵਿੱਚ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.ਏਸ.ਏਸ ਨੰਬਰ 439 ਵਿੱਚ 2015 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀਏਮਏਸ ਨੰਬਰ 776 ਵਿੱਚ 2015 ਦੇ ਏਸ.ਪੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 128 ਵਿੱਚ 2015 ਦੇ ਏਸ.ਪੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 128 ਵਿੱਚ ਅਤੇ

ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ।

09.10.2020 ਨੂੰ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 2018 ਦੇ .ਆਰ ਏ ਨੰਬਰ 1623 ਵਿੱਚ 2024 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7260-7264 ਵਿੱਚ 02.11.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

2024 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7260-7264 ਵਿੱਚ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀ

ਨਰੇਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਅਭਿਨਵ ਅਗਰਵਾਲ, ਕਾਰਤਿਕ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਰਧਮਾਨ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਆਨੰਦ ਸਿੰਘ, ਮਨੇਜ ਜੋਸ਼ੀ, ਸ਼ੁਭਮ ਦਿਵੇਦੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਨਵੀਨ ਪਾਹਵਾ, ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਪੋਤਰਾਜੂ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਬੀ. ਸ਼ਰਾਵੰਤ ਸ਼ੰਕਰ, ਆਯੂਸ਼, ਰਜਤ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਲਲਿਤ ਮੋਹਨ, ਰਾਹੁਲ ਜਾਜੂ, ਮਿਸ. ਗ੍ਰਹਿਤਾ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੰਜੂ ਜੇਟਲੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੰਖੁਰੀ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਜੀਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਏਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਨਿਰਣਾ

ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.

ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਸੂਚਕਾਂਕ*

ਏ. ਤੱਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ.....2

ਬੀ. ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦੇ.....8

ਸੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਪੁਰਦਗੀਆਂ.....9

ਡੀ. ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਪੁਰਦਗੀਆਂ.....14

ਈ. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ..... 17

ਏਫ. ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ.....23

ਜੀ. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ।.....26

i. ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ.....30

ii. ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ.....83

ਐੱਚ. ਸਿੱਟਾ।.....90

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਕੈਪਸ਼ਨਡ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਏ. ਤੱਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ

3. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 02.11.2018 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 523 2014, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 524 2014, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 128 2015, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 439 2015 ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 776 2015 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 05.08.2014 ਨੂੰ 2012 ਦੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 341 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

4. ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਾਦ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੰਗ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 15.02.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 15.02.2021 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"1. ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2. ਅਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਜਨ ਪੂਵਈਆ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, 2020 ਦੀ ਏਸ.ਏਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਡਾਇਰੀ ਨੰਬਰ 24505 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਨਵ ਅਗਰਵਾਲ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਰੇਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ1 ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, 2020 ਦੀ ਏਸ.ਏਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਡਾਇਰੀ ਨੰਬਰ 26155 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਕੈਵੇਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ।

3. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਦੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਛਾਉਣੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬੀ-3 ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਇੱਕ

ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ। ਲੀਜ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 139 ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। 28 ਫਰਵਰੀ 2012 ਨੂੰ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਬੀਏਸਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਏਡਹਾਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਾ ਬਦਲਣ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 6 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"3. ਬੀ.ਈ.ਜੀ. ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ.) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ ਵਜੋਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 134 ਸਕੂਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ, ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਉਹ ਦੂਜੇ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਫੀਸਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ, ਫਿਰ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੀਸਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ. ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ; ਪਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਆਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕੁਝ ਰੂਪ-ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਤੁਰੰਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

4. ਅਸੀਂ ਸੋਚਾਂਗੇ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ, ਜਿਸਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 776 ਆਫ 2015 (ਏਮ/ਏਸ) ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਏਸ. ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸੋਧ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਅਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਸਥਾਈ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਏਸ. ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗੀ। ਖਾਤੇ, ਆਦਿ ਵੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ, ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਨਕਦੀ ਅਤੇ ਛੇਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਸਿੱਧੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਏਸ. ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ। ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਏਸ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 1" ਜਨਵਰੀ, 2016 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

4. ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

5. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੇ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਟਾਫ ਦਾ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਏਸ. ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

6. ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਏਸ. ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਹ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਰਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਨੂੰ ਆਰਮੀ

ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੈੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

7. ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ. ਸ਼ਰਵੰਤ ਸ਼ੰਕਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ,:

(i) ਪਿਛਲੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(ii) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਰਮੀਨਲ ਬਕਾਏ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਪਿਛਲੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

8. ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ।

9. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

10. ਇਸਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਟਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਾਰਵਾਈ ਹੁਣ 22 ਮਾਰਚ 2021 ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੱਲ ਵੱਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

11. ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੂਚੀਬੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ।

12. ਰੁੜਕੀ ਵਿਖੇ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

5. ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 23.07.2021 ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:-

"1. ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰੋ।

2. ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣਨ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਸ਼ਰਵੰਤ ਸ਼ੰਕਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

3. ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 2 ਨਵੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਐਸਪੀਏ ਨੰਬਰ 523 ਅਤੇ 524, 2014 ਦੇ ਐਸਪੀਏ ਨੰਬਰ 439 ਅਤੇ 2015 ਦੇ 776 ਅਤੇ 2015 ਦੇ ਐਸਪੀਏ ਨੰਬਰ 128 ਅਤੇ 2015 ਦੇ 9 ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਨੂੰ ਐਮ.ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 1623 ਅਤੇ 2018 ਦੇ 1626 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਮਲ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ:

(i) ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ 1 ਦੁਆਰਾ ਰੁੜਕੀ ਵਿਖੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਰੋਲ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ; ਅਤੇ

(ii) ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਏਡਬਲਯੂਈਐੱਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗ੍ਰੇਡ ਦੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।"

<u>ਬੀ. ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦੇ</u>

6. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:-

ਏ. ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ? ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿਵਾਦ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਬੀ. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਕੀ ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਹੈ, ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਸੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰੇਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

8. ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਿਕਾਂ ਸਮੇਤ ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਰਾ ਵਿੱਤ ਸਬੰਧਤ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਫੀਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

9. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਸਟਾਫ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁਪਤਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ/ਸਮਾਪਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਦੇ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ਼ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸ਼ੀਅਲ ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀ (ਐਸਐਮਸੀ) ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਸਨ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸ਼ੀਅਲ ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਟਾਫ ਲਈ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ/ਸਮਾਪਤ/ਰਿਟਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸ਼ੀਅਲ ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ/ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਕਤ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

10. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ, ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ, ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਹੁਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਬੋਝ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਰੇ 137 ਸਕੂਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਹਨ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਏਪੀਐਸ ਨੰਬਰ 2, ਰੁੜਕੀ ਵਿਖੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸਮੂਹ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਲਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁਪਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

11. ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇੱਕ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਕੂਲ ਫੀਸਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਵਿੱਤੀ ਸਕੂਲ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 06.01.2016 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਵਸਥਾ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ 8 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਘਿਣਾਉਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ

ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ 2021 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਊਂਟਰ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ 5.10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

12. ਆਖਰੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਏਪੀਐਸ ਨੰਬਰ 2, ਰੁੜਕੀ ਵਿਖੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਏਪੀਐਸ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਏਪੀਐਸ ਨੰਬਰ 2, ਰੁੜਕੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। VI. ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਲਈ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ.ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਢਲੀ ਤਨਖਾਹ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ਼ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ, ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 ਤੱਕ, ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਬਲਾਕ ਲਈ ਮੂਲ ਤਨਖਾਹ ਦੇ 3% ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਨਾਲ 5 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਰ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਲਈ ਮੂਲ ਤਨਖਾਹ ਦੇ 3% (ਹਰੇਕ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ 31 ਮਾਰਚ ਤੱਕ) ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਵਾਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤਾ (ਡੀਏ), ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਇਆ ਭੱਤਾ (ਐੱਚ.ਆਰ.ਏ.), ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਲਾਗੂ ਭੱਤਿਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟਾਫ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ 2016 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ.ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਦਰਜਾ IV ਸਟਾਫ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਵਾਧੇ ਦੇ 10% 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਵਾਧੇ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2012 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਤਨਖਾਹ ਲੈ ਕੇ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਵਾਧੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇੱਕ ਅਭਿਆਸ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਏਪੀਐਸ 2 ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

13. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਰਿਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 15.02.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡੀ.ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀਆਂ

14. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਗਲਤੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਹੈ:-

ਏ) ਕਿ, ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ.) ਦਾ ਪਤਾ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ [ਐਮ.ਓ.ਡੀ.] (ਆਰਮੀ) ਦੇ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿੱਚ ਐਡਜੂਟੈਂਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੀ) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਗਵਰਨਰ ਬੋਰਡ ਯਾਨੀ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਉਪ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ, ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ, ਦੱਖਣੀ, ਪੱਛਮੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਕਮਾਂਡਾਂ ਦੇ ਜਨਰਲ ਅਫਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਹਨ।

ਸੀ) ਕਿ, ਉਕਤ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਫੌਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਕਾਰਪਸ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਐਡਜੂਟੈਂਟ ਜਨਰਲ ਸ਼ਾਖਾ, ਫੌਜ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਭਲਾਈ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।"

ਡੀ) ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ.ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਭਾਵ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਾਜ।

15. ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ-2, ਰੁੜਕੀ, ਸੀਬੀਐਸਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ.ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਕੂਲ - ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ-2, ਰੁੜਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ/ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

16. ਇਹ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੀਬੀਐਸਈ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮ 3 (v) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਕੇਲਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਭੱਤੇ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।" ਦਰਅਸਲ, ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ.ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ "ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ" ਵਜੋਂ ਭਰਨ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਰੁੜਕੀ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

17. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੈਰਿਟ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਈ. ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ

18. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 05.08.2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਤੀਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

"10. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਪਹਿਲਾਂ "ਸੇਂਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। "ਗੈਬਰੀਅਲ ਸਕੂਲ" ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 4 ਯਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 5/ਬੰਗਾਲ ਸੈਪਰਸ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ, ਰੁੜਕੀ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ।

11. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਆਰਮੀ ਯੂਨਿਟ ਜਾਂ ਰੈਜੀਮੈਂਟਲ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਯੂਨਿਟ ਜਾਂ ਰੈਜੀਮੈਂਟਲ ਸੈਂਟਰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਭਲਾਈ ਕਾਰਜ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਸਕੂਲ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ

ਸਮੇਤ ਸਕੂਲ ਗਤੀਵਿਧੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

12. ਉਕਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ (ਜਵਾਬਦਾਰ ਨੰ. 2, 3, 5, 7) ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਡੂੰਘਾ ਜਾਂ ਵਿਆਪਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਛੱਡ ਦਿਓ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਵਿੱਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਤੋਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੌਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਫੰਡ ਨੂੰ "ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਰੈਜੀਮੈਂਟਲ ਫੰਡ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰੱਖਿਆ ਖਾਤਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਡਿਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 3/ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 4/ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਮਾਰਤੀ ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣ ਰੈਜੀਮੈਂਟਲ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ।

ਇਸ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 1, 2 ਯਾਨੀ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

13. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ, ਰੁੜਕੀ ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਐਕਸ-ਆਫਿਸੀਓ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਚਾਰਟਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 7 ਭਾਵ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹੈ ਜੋ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਇਸ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਵਿੱਚ

ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਤਿਵਾੜੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪੁਲਕ ਰਾਜ ਮਲਿਕ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਅਰਥਾਤ, ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ, ਕੁਨਾਰਾਘਾਟ, ਗੋਰਖਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਲਪੀ ਪਾਲ, 2004 (5) ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਸੀ. 4934 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੂਲ ਭਾਵ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 5, ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ "ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ ਨੰ. 2" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ ਨੰ. ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ 23, 25 ਅਤੇ 26 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:-

"23. ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਬੂ ਜ਼ੈਦ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮਦਰਸਾ-ਤੁਲ-ਇਸਲਾਹ ਸਰਾਏ ਮੀਰ, ਆਜ਼ਮਗੜ੍ਹ, ਸਿਵਲ ਮਿਸਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 14238 ਆਫ 1998, ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ 28.7.1998 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਅਬੂ ਜ਼ੈਦ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮਦਰਸਾ-ਤੁਲ-ਇਸਲਾਹ ਸਰਾਏ ਮੀਰ, ਆਜ਼ਮਗੜ੍ਹ (ਉਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਰੇਕ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

25. ਅਸੀਂ ਵੀ.ਕੇ. ਵਾਲੀਆ ਬਨਾਮ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ ਮਥੁਰਾ ਕੈਂਟ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ

ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਰਜਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (ਉਪਰਾ) ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ, ਗੋਰਖਪੁਰ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ।

26. ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 1996 ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1415, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਾ ਖੋਸਾ ਬਨਾਮ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਵਿੱਚ 17.2.1997 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 1997 ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6482 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ 31.3.1997 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।"

X X X

25. ਤਬਾਦਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਜਾਂ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬੀ.ਈ.ਜੀ. ਐਂਡ ਸੀ ਜਾਂ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਟਨ ਨਵੇਂ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜੋ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਨਵਾਂ ਮਾਲਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 28.02.2012 ਦੇ ਉਸਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਸਿਰਫ਼ 14 ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ "ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ" ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਿੱਟ ਆਫ਼ ਮੈਨਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

26. ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਬੀ.ਈ.ਜੀ. ਅਤੇ ਸੀ. ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 7 ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ., ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਇਕਪਾਸੜ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿਖਾਏ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਆਰ. ਮਲਿਕ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਕਮਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੁੜਕੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਐਡਜਸਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

27. ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਰਫ "ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ" ਅਤੇ "ਬੈਲੇਂਸ ਸ਼ੀਟਾਂ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਵਪਾਰਕ ਵਪਾਰਕ ਸੌਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ ਜੋ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ "ਜਨਤਕ ਤੱਤ" ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

28. ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ "ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦਾਂ" ਦੀ ਵੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰੀ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2, 3 ਅਤੇ 7 ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ 15 ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2, 3 ਅਤੇ 7 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਾ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ।

29. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 28.02.2012 ਦਾ ਹੁਕਮ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਪੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਬਦਲਣ, ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ (ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ) ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

19. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗਲਤੀ ਪੈਰਾ 27 ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

ਐਫ. ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

20. ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਤੀਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

"16) ਸੰਸਦ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਵਿੱਚ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਫ਼ਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੀਬੀਐਸਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਲੇਬਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀਬੀਐਸਈ ਨਾਲ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ, ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਅਤੇ 226 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਕੈਟੇਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

17) ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਂਝੇ ਉੱਦਮ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਐਡਹਾਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ 1967 ਵਿੱਚ

ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਉੱਦਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 2012 ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕਪਾਸੜ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਸਾਂਝੇ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ਼ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕਪਾਸੜ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਚਲਾ ਗਿਆ।

18) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 28.02.2012 ਦੇ ਪੱਤਰ (ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਲੱਗ 6 ਦੀ ਕਾਪੀ) ਰਾਹੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਐਂਡ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ, ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਡੀ ਫੈਕਟੋ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ। ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਜਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਐਂਡ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਡੀ ਫੈਕਟੋ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਕੋਲ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਧਿਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 51 ਦਾ 28.02.2012 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ (ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਨਕਲ ਅਨੁਲੱਗ 6)। ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ਼ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੈਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਸਨ। ਲੀਮਡ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਟੀਚਿੰਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਡਹਾਕ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਸੰਸਥਾ ਬ੍ਰਦਰ ਆਫ਼ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੈਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉੱਦਮ

ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਰਮੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸਿਖਰਲੀ ਸੰਸਥਾ (ਸਮਾਜ) ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੈਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉੱਤਮ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਰਮਚਾਰੀ/ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਲਾਭ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਟੀਚਿੰਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਐਡਹਾਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

19. ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

20) ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

21) ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, 05.08.2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਂਝੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਸਨ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।"

<u>ਜੀ. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ</u>

21. ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ?

22. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ:-

1) 1962 ਵਿੱਚ, ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਐਂਡ ਸੈਂਟਰ ("ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਸੀ. ") ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਬੇਨੇਵੋਲੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ("ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਟੀ. ") ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ਼ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲਜ਼ ("ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ. "), ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿੱਜੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ।

2) 13.07.1967 ਨੂੰ, ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਲੀਜ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਛਾਉਣੀ ਬੀ-31 ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ, ਖੇਡ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਬੰਗਾਲ ਸੈਪਰਸ ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ, ਰੁੜਕੀ ("ਬੀ.ਐਸ.ਐਸ.ਜੀ.ਏ. ") ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

3) 29.04.1983 ਨੂੰ, ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4) 20.04.1997 ਨੂੰ, ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਟੀ. ਅਤੇ ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 13.07.1967 ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਯਾਨੀ 31.03.2012 ਤੱਕ ਨਵਿਆਇਆ।

5) 26.04.2010 ਨੂੰ, ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ 20.04.1997 ਦੇ ਲੀਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸ਼ੀਅਲ ਸੁਪੀਰੀਅਰ,ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ.ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੀਜ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵਿਆਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ.ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਗਾਊਂ ਸੂਚਨਾ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 31.03.2012 ਤੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਸਕੇ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਵਾਲੀ ਸੀ।

6) 15.05.2010 ਨੂੰ, ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ, ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ, 20.04.1997 ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

7) 22.06.2010 ਨੂੰ, ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਸੀ. ਨੇ ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਦੇ 15.05.2010 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ.ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਆਰਮੀ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ।

8) ਜੁਲਾਈ, 2021 ਵਿੱਚ, ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਸੀ. ਨੇ ਆਰਮੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਅਪੀਲੈਂਟ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

9) 23.02.2012 ਨੂੰ, ਅਪੀਲੈਂਟ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੇ ਰੁੜਕੀ ਵਿਖੇ ਆਰਮੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਨੰਬਰ 2 ("ਏਪੀਐਸ ਨੰਬਰ 2") ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 23.02.2012 ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਸ.ਜੀ.ਏ. ਵਿਖੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਏਪੀਐਸ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ-

"(ਜੀ) ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 12 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ 01 ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 ਤੱਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸੇਂਟ ਗੈਬਰੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸਟਾਫ ਦੀ ਸੇਵਾ ਏਪੀਐਸ ਨੰਬਰ 2 ਰੁੜਕੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੀਬੀਐਸਈ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ

ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਐਡ-ਹਾਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਸ. ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 2012 ਦੇ ਦੂਜੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।"

10) 28.02.2012 ਨੂੰ, ਬੀ.ਈ.ਜੀ.ਸੀ. ਨੇਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ.ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ, 23.02.2012 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

11) 14.03.2012 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2012 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 341 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 28.02.2012 ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰਆਈ.ਬੀ.ਐਸ.ਜੀ.ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

12) ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਰਹਿਤ ਨਿੱਜੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਿਕਾਂ ਸਮੇਤ ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

1. ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

23. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੈਸ਼ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ, ਏਆਈਆਰ 1976 ਐਸਸੀ 888 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤਿੰਨ ਅਪਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ: (1) ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ

ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; (2) ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; (3) ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ-ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਹੋਂਦ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਇਸਦੇ ਸਹੀ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਟੈਸਟ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸੰਸਥਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇਗੀ।

24. ਜੇ. ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਜਵਾਲਾ ਦੇਵੀ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ (1979) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 160 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਿਦਿਅਕ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ।

25. ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਨਾਮ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, 1987 (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 252 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਲੇਡੀ ਕੀਨ ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ, ਸ਼ਿਲਾਂਗ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਸਾਮ ਕਾਲਜ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਨਾ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ (1) ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ (2) ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਾਮਿਆਂ ਅਤੇ (3) ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ ਹਰਜਾਨੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਪੀੜਤ ਮੁਦਈ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਲਿਆ। ਵੈਸ਼ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਟੋਕਨ ਦੇ

ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:-

"ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵੱਲ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਲੇਡੀ ਕੀਨ ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਮੇਘਾਲਿਆ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਿੱਖਿਆ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕਾਲਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਹੋਂਦ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।"

26. ਟੇਕਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 1988 (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 236 ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1860 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਅਧਿਐਨ ਸੰਸਥਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਸੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:-

"ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸਫਲ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝ, ਆਪਸੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਆਈ.ਸੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸੰਗਠਨ ਵਜੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਸੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ

ਕਿ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਬਾਹਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲੂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਨੇ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ, ਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਕਿ ਫੋਰਡ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਅਧਾਰਤ ਟਰੱਸਟ, ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਯੋਗਦਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਫੰਡਿੰਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਵਾਂਗ, ਆਈ.ਸੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਪੱਖ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਡਿਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਆਡਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪਹਿਲੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਓ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਫਿਰ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।"

27. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

28. ਜੇਕਰ ਅਥਾਰਟੀ/ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ/ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 226, ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਿੱਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ।

29. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, "ਰਾਜ" ਵਿੱਚ "ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ" ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਸੰਸਥਾ "ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ" ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਟੈਸਟ/ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ "ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ" ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਨਾਗਰਿਕ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ) ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਰਾਜ" ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ" ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵਧਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਨਿਰਦੇਸ਼, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ "ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ" ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ।

30. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

31. ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨਾਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਦਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਾਸਜੀਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਣ ਜਯੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹੈ ਜੋ (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋ ਫੈਸਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਹਨ ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੋ 1997 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571 ਅਤੇ ਸਤਿਮਬਲਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ ਪਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਜੋ (2011) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 760 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।

32. ਸ਼੍ਰੀ ਅਨਾਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਦਗੁਰੂ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਕੁਝ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲਾਭਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁੱਢਲੀ ਤਨਖਾਹ ਆਦਿ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਗੁਜਰਾਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ ਚਲਾ ਰਹੇ ਉਪਰੋਕਤ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਤਨਖਾਹ, ਭੱਤਿਆਂ, ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਕਤ ਟਰੱਸਟ ਵਿਰੁੱਧ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਟਰੱਸਟ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਚਰਚਾ ਪੈਰਾ 14 ਤੋਂ 19 ਵਿੱਚ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 14, 16 ਅਤੇ 19 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ:-

"14. ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਝੂਠ ਨਹੀਂ

ਬੋਲੇਗਾ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਅਪਵਾਦ ਹਨ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਟਰੱਸਟ ਉਸ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਜਨਤਕ ਪੈਸਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਨਤਕ ਪੈਸਾ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨੇੜਿਓਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਚਰਿੱਤਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। [ਐਮ.ਪੀ. ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ 'ਦਿ ਈਵੋਲਵਿੰਗ ਇੰਡੀਅਨ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਿਵ ਲਾਅ' (1983) ਪੰਨਾ 266 ਦੇਖੋ।] ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਪਣੇ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਤਿ-ਵਧੀਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ-ਡਿਊਟੀ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

XXX XXX XXX

16. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 'ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਅਤੇ ਜਿਸਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ, ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਸਾਰੇ 'ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ' ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਲਈ 'ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ' ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 226 ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਵਿਛੋੜਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਿੱਟਾਂ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ' ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ' ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

XXX XXX XXX

19. ਧਾਰਾ 226 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਅਥਾਰਟੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ, ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਉਦਾਰ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 12 ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ

ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 226 ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੈਰ-ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿੱਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 226 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ' ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਉਹ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ। ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਡਿਊਟੀ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

33. ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੇ ਦੋ ਅਪਵਾਦ ਦੱਸੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ (i) ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ (ii) ਜੇਕਰ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ "ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ", ਤਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਾਂਗ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਅਤਿ-ਵਧੀਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 226 ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ "ਅਧਿਕਾਰ", ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਉਦਾਰ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 12 ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 226 ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਗੈਰ-ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਉਹ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਧਾਰਾ 226 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ "ਅਧਿਕਾਰ" ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

34. ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੂ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪਾਅ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ।

35. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿੱਥੇ, ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਉਕਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

36. ਸਤੀਮਬਲਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਉਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਨੇ 1993 ਵਿੱਚ 10+2 ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਣਾਈ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ। 1947 ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1950 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। 1951 ਅਤੇ 1966 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਮਿਲੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਕੂਲ ਨੂੰ 1967 ਅਤੇ 1976 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਮਿਲੀ। ਸਾਲ 1977-1978 ਤੋਂ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਦੇ

ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕਰਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"25. ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

26. ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੂ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ (1997) 3 ਐਸਸੀਸੀ 571: 1997 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 841 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਸਕੇਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ਼ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ਦੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ਼ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

27. ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਦ ਇੰਡੀਅਨ ਸਕੂਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਧਾਰਾ (5)(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਦੀ

ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਭ ਰਾਜ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਥਾਈ ਮਾਨਤਾ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ 1964-1966 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇੱਕੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ, ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਸਕੇਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

28. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 2009 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ 2009 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਹਨ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਯੋਗ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ, ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਹ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

2009 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 38 ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 2009 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 38(2)(1) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਯੋਗ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(ਏ) "ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ" ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

29. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 3, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ 2009 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 38(2)(1) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਯੋਗ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 39(ਡੀ) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 3 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 39(ਡੀ) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, 2009 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 38(2)(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

37. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਤਿੰਬਲਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ

ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

38. ਸੇਂਟ ਮੈਰੀਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਭਾਰਗਵ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ (2023) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 498 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.) ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਕੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

39. ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਆਏ:-

(ਏ) ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ?

(ਬੀ) ਕੀ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ, ਕੀ ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

40. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"29. ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਨੇ ਇੱਥੇ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਉਸਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਕੂਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲ ਸੀਬੀਐਸਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੂਲ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਭਾਵ ਸੀਬੀਐਸਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਰਾਜ" ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਫ਼ਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ "2009 ਐਕਟ") ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀਬੀਐਸਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1 ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1 ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਆਫ਼ ਮੈਨਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

30. ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਬੀਐਸਈ ਸਿਰਫ਼ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1860 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਇੱਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੈਸ਼ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ (1976) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 58 ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:- (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 65, ਪੈਰਾ 10)

"10.... ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਜੂਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਵਜੂਦ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਸਬੰਧਤ

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

31. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਕੂਲ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਅਰਥਾਤ, ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸਿਲੇਬਸ ਜਾਂ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਅਤੇ 2009 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀਬੀਐਸਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

32. ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ (ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੀਬੀਐਸਈ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੀਬੀਐਸਈ ਖੁਦ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬੋਰਡ ਕੁਝ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

33. ਰੇਜੀਨਾ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ ਅਲੋਇਸੀਅਸ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (1972) 4 ਐਸਸੀਸੀ 188: ਏਆਈਆਰ 1971 ਐਸਸੀ 1920 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜੋ ਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"24. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਤੀਜੀ ਧਿਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਧਿਆਪਕ, ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।"

34. ਅਨੀਤਾ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਵਿੱਚ। ਕਾਲਜ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ, ਊਂਚਾਹਾਰ, ਰਾਏ ਬਰੇਲੀ (1992) 1 ਯੂਪੀਐਲਬੀਈਸੀ 30:-

"... 30. ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ [ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, 1992 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਆਲ 444: 1992 ਲੈਬ ਆਈਸੀ 2070] ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸੀਬੀਐਸਈ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਬੀਐਸਈ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਲੇ ਅਹਿਮਦ ਆਬਿਦੀ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਸਕੂਲਜ਼ [ਅਲੇ ਅਹਿਮਦ ਆਬਿਦੀ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਸਕੂਲ, 1976 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਸਾਰੇ 325: ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1977 ਸਾਰੇ 539]। ਸੀਬੀਐਸਈ ਦੇ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੀਬੀਐਸਈ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇ।"

35. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਾਅ ਸੀਬੀਐਸਈ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਅਜਿਹਾ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਬੀਐਸਈ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਨਤਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਏ ਹਨ।

36. ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੀਬੀਐਸਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲ ਜੋ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਸਤਿੰਬਲਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ ਪਾਲ'ਸ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (2011) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 760: (2012) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐੱਸ) 75। ਫਿਰ ਵੀ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ [ਦੇਖੋ ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੂ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571: 1997 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐੱਸ) 841। ਇਸ ਲਈ ਸੀਬੀਐਸਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲ ਇੱਕ "ਅਥਾਰਟੀ" ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਹੈ [ਦੇਖੋ ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸਦਾਸ਼ਿਵਨ (2005) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 657: 2005 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.

(ਐਲ ਐਂਡ ਐੱਸ) 881]]। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਮੁਅੱਤਲੀ, ਤਬਾਦਲਾ, ਸਮਾਪਤੀ, ਆਦਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [ਅਪੋਲੋ ਟਾਇਰਸ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਪੀ. ਸੇਬੇਸਟੀਅਨ (2009) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 360 ਵੇਖੋ]।

37. ਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ ਬਨਾਮ ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਡਰੇਨੇਜ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (2015) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 670 ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:- (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨੇ 692 ਅਤੇ 696, ਪੈਰੇ 43 ਅਤੇ 52)

"43. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਰਾਜ" ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਿੱਟ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਟੌਰਟਸ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਰਾਜ" ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਿੱਟ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਜਿਸਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

X X X

52. ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਪਵਾਦ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ:

(i) ਜਦੋਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਵੇ;

(ii) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ/ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਹੈ; ਅਤੇ

(iii) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਐੱਸ.) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਕਾਮੇ" ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ "ਰੁਤਬਾ" ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿਰਤ ਅਦਾਲਤ/ਉਦਯੋਗਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਹਾਲੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।"

38. ਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

1. ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਦਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਸ ਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਣ ਜਯੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691
2. ਜੀ. ਬੱਸੀ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰੋਪਸ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ (2003) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225,
3. ਪ੍ਰਾਗ ਟੂਲਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਏ. ਮੈਨੂਅਲ (1969) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 585, 1969।
4. ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਾਗਰ ਥਾਮਸ (2003) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733।

39. ਜੈਨੇਟ ਜੈਯਾਪਾਲ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਆਰ.ਐਮ. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ (2015) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 530, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਆਪਣੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਜ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਗੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵੀ। ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (ਉੱਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

40. ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (ਉੱਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 11 ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:- (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨੇ 665-66)

"11. ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਧਾਰਾ 226 ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਈ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਪਕ੍ਰਮ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ

ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ "ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ" ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮੂਹਿਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

41. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਉਪਾਅ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਈ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:-
(ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 673, ਪੈਰਾ 29)

"29. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਆਫ਼ ਮੈਨਡੇਮਸ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਾਅ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਉਪਾਅ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ

ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਨਤਕ/ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਉਪਾਅ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਅਮੂਰਤ ਹੈ, ਪਰ, ਫਿਰ ਵੀ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ

ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ, ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

42. ਅੰਤਮ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:- (ਬਿੰਨੀ ਕੇਸ, ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 674, ਪੈਰਾ 32)

"32. ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਆਫ਼ ਮੈਨਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ੁੱਧ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

43. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਸਾਧਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

44. ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਸ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਥੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਥੇ ਮੁੱਦਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1 ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮੂਹਿਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

45. ਕਮੇਟੀ ਆਫ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦਿੱਲੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ. ਗਾਂਧੀ, (2015) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 353 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਰਿੱਟ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਹੈ।

46. ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਚੰਦ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (2019) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 513 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ।

47. ਸਤੀਮਬਲਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿੱਜੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਕੂਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 30(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਧੀਨ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿੱਜੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

48. ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਾਏਚਨ ਅਬ੍ਰਾਹਮ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2019 ਸਾਰੇ 96 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"38. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਿਭਾਉਣ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਰਿੱਟ ਲਈ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਧਾਰਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਦੇ ਇਸਦੇ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੁਧਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਰਾਜ" ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

49. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਸ.ਕੇ. ਵਰਸ਼ਨੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਅਵਰ ਲੇਡੀ ਆਫ਼ ਫਾਤਿਮਾ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (2023) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 539 ਵਿੱਚ 19 ਜੁਲਾਈ, 2007 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8783-8784 ਆਫ਼ 2003 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"4. ਦੋਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਰਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

5. ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ [ਐਸ.ਕੇ. ਵਰਸ਼ਨੇ ਬਨਾਮ ਅਵਰ ਲੇਡੀ ਆਫ਼ ਫਾਤਿਮਾ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, 1999 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਆਲ 908] ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੂ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਉਸ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ

ਅਧਿਆਪਕ, ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਬਾਂਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। 226.

7. ਸੁਸ਼ਮਿਤਾ ਬਾਸੂ ਬਨਾਮ ਬਾਲੀਗੰਜ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ (2006) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 680: 2006 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐੱਸ) 1741] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਸੇਮਾ, ਜੇ.) ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਉਪਾਅ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਹਨ।

8. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

50. ਅਸੀਂ ਵਿਦਿਆ ਰਾਮ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਨਾਰਾਇਣ ਕਾਲਜ (1972) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 623: ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1972 ਐੱਸਸੀ 1450 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਖਨਊ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਕਾਲਜ, ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਨਾਰਾਇਣ ਕਾਲਜ, ਲਖਨਊ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਮਤੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ, ਮਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਉਪਾਅ ਹਰਜਾਨੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ

ਦੇਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਲੈਕਚਰਾਰ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਰਜਾਨੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਉਪਾਅ ਹੈ।

51. ਵਿਦਿਆ ਰਾਮ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:- (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 629, ਪੈਰਾ 12-13)

"12. ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੀ.ਆਰ.ਕੇ. ਜੋਧ ਬਨਾਮ ਏ.ਐਲ. ਪਾਂਡੇ (1965) 2ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713] ਵਿੱਚ, ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮ "ਕਾਲਜ ਕੋਡ" ਦੇ ਧਾਰਾ 8(vi)(ਏ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ 151 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ, ਸਿਰਫ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ 151 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 5, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਉਪਾਅ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਹੈ।

13. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦਾ ਤੀਜਾ ਅਪਵਾਦ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸ.ਆਰ. ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬੋਰਡ (1964) 3 ਐਸਸੀਆਰ 55: ਏਆਈਆਰ 1964 ਐਸਸੀ 1680] ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਲਜ, ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਸੇਤਲਵਾੜ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਤੀਜੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ, ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀ.ਆਰ.ਕੇ. ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ

ਗਏ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਪ-ਚੁੱਪਤਾ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੋਧ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।"

52. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਤੱਥ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਸੀਬੀਐਸਈ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 26(1) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਰੇਕ ਸਕੂਲ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏਗਾ। ਇਸਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਂ ਅੰਤਿਕਾ III ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ, ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ, ਪੁਸ਼ਟੀ, ਭਰਤੀ, ਹਾਜ਼ਰੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ, ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ, ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜੁਰਮਾਨੇ, ਆਦਿ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਿਕਾ III ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਮਾਡਲ ਰੂਪ, ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸੇਵਾ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਹੁਦਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 31 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਅੰਤਿਕਾ III ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਡਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

53. ਇਹਨਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਇ VII ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼

ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜੀਵਨਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1 ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1 ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਉਪਾਅ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

54. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿੱਟ ਨਹੀਂ।

55. ਟੀ.ਐਮ.ਏ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2002) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 481, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸੇਂਟ ਜ਼ੇਵੀਅਰਜ਼ ਕਾਲਜ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ(1974) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 717, ਅਤੇ ਉੱਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਜੇ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਰਾਜ (1993) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 111, ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ, "ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ"।

56. ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉੱਠੇ:-(ਟੀ.ਐਮ.ਏ. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਕੇਸ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨੇ 709-10, ਪੈਰਾ 450)

"450.... ਪ੍ਰ.5. (ਸੀ) ਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਏਜੰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਮਾਨਤਾ/ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਤ ਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਅਤੇ ਸਟਾਫ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ

ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਗੇ?

ਏ. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਨਿਯਮਕ ਮਾਪ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟਾਫ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਏਜੰਸੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਢੁਕਵੇਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ, ਅਜਿਹੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਤਨਖਾਹਾਂ, ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਲਈ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਟਾਫ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਰਕਾਰ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਨੁਚਿਤ ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਆਮ ਭਲਾਈ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ।"

57. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਰਮੇਸ਼ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਿਆ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

58. ਰਮੇਸ਼ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਉਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ

ਰਾਹੀਂ, ਉਕਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵੀ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ।

59. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਰਾਜ" ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ "ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ/ਸਾਧਨਾਂ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ "ਰਾਜ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਤੀ, ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਬਦਬਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਯਮਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ। ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਤ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

60. ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੂ (ਉੱਪਰ), ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ (ਉੱਪਰ), ਸੁਸ਼ਮਿਤਾ ਬਾਸੂ ਬਨਾਮ ਬਾਲੀਗੰਜ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ (2006) 7 ਐਸਸੀਸੀ 680, ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ. ਗਾਂਧੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

61. ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਿਆ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਰਮੇਸ਼ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਉੱਪਰ) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ।

62. ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1 ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਿਆ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਿਆ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾਇਆ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1 ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

63. ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਿਆ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਪ-ਨਿਯਮ 49(2) ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵੱਡੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਿਆ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਉਲਟ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਣਦੇਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

64. ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਿਆ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੂਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ (ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਤੱਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

65. ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਚੰਦ ਠਾਕੁਰ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ 'ਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਕੂਲ ਦੀ ਉਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ।

66. ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਲਾਗੂਕਰਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਵਿਵਾਦ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

67. ਸਾਡਾ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਧੂਰਾ ਰਹੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕਾਰੋ ਕੁਨਿਆ (2019) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 303 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ/ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਦੇ ਤੱਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਹਰੇਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ/ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ "ਅਥਾਰਟੀ" ਜਾਂ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਰਜ ਅਜਿਹੇ ਨਾ ਹੋਣ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਹੋਣ।

68. ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਤਿਆਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:- (ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਕੇਸ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨੇ 309-11 ਅਤੇ 313, ਪੈਰੇ 17-22 ਅਤੇ 25-26)

"17. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੂਲ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਆਫ਼ ਮੈਨਡੇਮਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਹਸਪਤਾਲ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਰਮਹੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚੇਲੇ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਆਤਮਨੋ ਮੋਕਸ਼ਰਥਮ ਜਗਦ ਹਿਤਾਇਆ ਚ" ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਰਮਹੰਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੂਪ। ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਛੜੇ/ਪਛੜੇ/ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਮ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ, ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਸੰਸਥਾ, ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

65. ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਚੰਦ ਠਾਕੁਰ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ 'ਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਕੂਲ ਦੀ ਉਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ।

66. ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਲਾਗੂਕਰਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ

ਕਹਿਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਵਿਵਾਦ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

67. ਸਾਡਾ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਧੂਰਾ ਰਹੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕਾਰੋ ਕੁਨਿਆ (2019) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 303 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ/ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਦੇ ਤੱਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਹਰੇਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ/ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ "ਅਥਾਰਟੀ" ਜਾਂ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਰਜ ਅਜਿਹੇ ਨਾ ਹੋਣ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਹੋਣ।

68. ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਤਿਆਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:- (ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਕੇਸ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨੇ 309-11 ਅਤੇ 313, ਪੈਰੇ 17-22 ਅਤੇ 25-26)

"17. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੂਲ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਆਫ਼ ਮੈਨਡੇਮਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਹਸਪਤਾਲ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਰਮਹੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚੇਲੇ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ

ਸੇਵਾ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਆਤਮਨੋ ਮੋਕਸ਼ਰਥਮ ਜਗਦ ਹਿਤਾਇਆ ਚ" ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਰਮਹੰਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੂਪ। ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਛੜੇ/ਪਛੜੇ/ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਮ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ, ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਸੰਸਥਾ, ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

19. ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੱਠ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਫੰਡ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਕੋਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਲਾਨਾ ਆਮ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਕੋਰਮ ਰੋਲ 'ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਦੁਆਰਾ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਆਫ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

20. ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਣਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ [ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਦਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਾਸ ਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਣ ਜਯੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691: ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1989 ਐਸ.ਸੀ. 1607] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ। ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ [ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਦਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਾਸ ਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਣ ਜਯੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691:

ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1989 ਐਸ.ਸੀ. 1607] ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਕਾਲਜ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਗੁਜਰਾਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਟਰਮੀਨਲ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

20.1. ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

20.2. ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

20.3. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

20.4. ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

20.5. ਸਾਰੀਆਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

25. ਰਮੇਸ਼ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 331: (2013) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐੱਸ) 456: 4 ਐਸ.ਸੀ.ਈ.ਸੀ. 715] ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

26. ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਾਗਰ ਥਾਮਸ (2003) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 748, ਪੈਰਾ 18)

'18. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (i) ਰਾਜ (ਸਰਕਾਰ); (ii) ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ; (iii) ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ; (iv) ਰਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ; (v) ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜਿਸਨੂੰ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਲਕੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; (vi) ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਫੰਡਿੰਗ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; (vii) ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ (viii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ, ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ।"

69. ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ (2021) 6 ਏ.ਐਲ.ਐਲ.ਐਲ.ਜੇ.393 (ਐਫਬੀ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉੱਤਮ ਚੰਦ ਰਾਵਤ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:- (ਉੱਤਮ ਚੰਦ ਰਾਵਤ ਕੇਸ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਸਾਰਾ ਪੈਰਾ 1)

"1....(i) ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਕਰਤੱਵ ਦੇ ਤੱਤ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਉਸ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਕਰਤੱਵ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ?"

70. ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ:- ((ਉੱਤਮ ਚੰਦ ਰਾਵਤ ਕੇਸ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਸਾਰੇ ਪੈਰੇ 16-20)

"16. ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ/ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਮੁੱਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਹਰੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

17. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (i) ਸਰਕਾਰ; (ii) ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ; (iii) ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ; (iv) ਰਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ; (v) ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜੋ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ; (vi) ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਫੰਡਿੰਗ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; (vii) ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ; ਅਤੇ (viii) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ।

18. "ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ" ਅਤੇ "ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਜਾਂ" ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਪਤਲੀ ਰੇਖਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ/ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਿਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

19. ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਦੋਹਰੇ ਟੈਸਟ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

1. ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼/ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ।
2. ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ।

20. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ

ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। "ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

71. ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1 ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੀਬੀਐਸਈ ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਐਫੀਲੀਏਸ਼ਨ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਕਾ IV ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅੰਤਿਕਾ IV ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ 6 ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

72. ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਧਾਰਾ 6 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

"6. ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਨਿਯੰਤਰਣ। - ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਰਾਜ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

73. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ

ਲਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਿਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

74. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਉਹ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਥਾ (ਸਕੂਲ) ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਰਜਾ ਦੇਵੇਗਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਬੈਂਕ ਜੋ ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:-

(ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਕੇਸ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨੇ 315-16, ਪੈਰਾ 33-35)

"33. '33... 'ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀ ਜੋ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਟ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।' (ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਕੇਸ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 758-59, ਪੈਰਾ 33)

34. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਰਚਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ [ਕੇਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ ਬਨਾਮ ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਡਰੇਨੇਜ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (2015) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 670: (2015) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸਿਵ) 654: (2015) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐੱਸ) 119] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ

ਕਰਮਚਾਰੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ, 1947 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਇੱਕ ਕਾਮੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

35. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਕਲੀਨਿਕਲ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕਲੀਨਿਕਲ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਐਕਟ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅੰਤਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(ਮੂਲ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ)
41. ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"75. ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:-

75.1. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਹੋਰ ਹੈ, ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਨਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਾ ਜਾਂ

ਇਸਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਲਾਭ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

75.2. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਕਰਤੱਵ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸਦਾ ਜਨਤਕ ਕਰਤੱਵ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਈ ਅਸਾਧਾਰਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਦੇ ਇਸਦੇ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਰਾਜ" ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸਦਾ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤ ਹੈ।

75.3. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਰਤੱਵ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 226 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਣਗਿਣਤ ਕਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ "ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ" ਜਾਂ "ਜਨਤਕ ਕਰਤੱਵ" ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁਣੌਤੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇੱਕ ਆਮ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਏ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਜਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਾ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇੱਕ ਆਮ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ।

75.4. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਜਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਗਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ "ਏ" ਜਾਂ "ਬੀ" ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉੱਥੇ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ।

75.5. ਮੂਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਤ ਭੜਕਾਇਆ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਆਫ਼ ਮੈਨਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਸੀ।

76. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਸਲ ਰਿੱਟ ਅਰਜ਼ੀ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

42. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ

ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੂਹਦਾ। ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ii. ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

43. ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਸਨ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਤਾਂ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਬਣ ਗਿਆ।

44. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 05.08.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਰੀਖਣ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

"28. ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ "ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦਾਂ" ਦੀ ਵੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰੀ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2, 3 ਅਤੇ 7 ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ 15 ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2, 3 ਅਤੇ 7 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਾ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ।"

45. ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ (1993) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 499 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਵ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

"ਸਮਾਂ ਤਿੰਨ-ਗੁਣਾ ਵਰਤਮਾਨ ਹੈ: ਵਰਤਮਾਨ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਭੂਤਕਾਲ ਇੱਕ ਵਰਤਮਾਨ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਇੱਕ ਵਰਤਮਾਨ ਉਮੀਦ ਵਜੋਂ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਉਮੀਦ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਇੱਛਾ, ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਮੰਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਇੱਛਾ, ਇੱਕ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਉਮੀਦ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ

ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇਯੋਗ ਉਮੀਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਉਮੀਦ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇੱਕ ਉਮੀਦ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜਾਂ ਨਿਯਮਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਵੇ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਉਮੀਦ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਰਵਾਇਤੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

46. ਰਾਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2006) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 381 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ:-

"ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਕੀ ਹੈ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਲਾਭ, ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਉਪਾਅ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਾਅਦੇ ਜਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਹਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। "ਸਥਾਪਤ ਅਭਿਆਸ" ਸ਼ਬਦ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮਤ, ਇਕਸਾਰ, ਅਨੁਮਾਨਯੋਗ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਆਚਰਣ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ, ਵਾਜਬ, ਤਰਕਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵੈਧ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਮੀਦ ਜੋ ਛਿੱਟੇ-ਪੱਟੇ ਜਾਂ ਆਮ ਜਾਂ ਬੇਤਰਤੀਬ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ,

ਜਾਂ ਜੋ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਤਰਕਹੀਣ ਜਾਂ ਅਵੈਧ ਹੈ, ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹੈ, ਜੋ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦੇ ਜਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਇਲਾਜ ਦੀ "ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਨਿਯਮਤ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਪਿਛਲਾ ਅਭਿਆਸ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਉਮੀਦ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਹਤ ਲਈ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ, ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਸਲਾਟ "ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉੱਪਰ ਹੈ ਪਰ "ਵਾਅਦਾਸ਼ੁਦਾ ਰੋਕ" ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੇਠਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵੰਦ ਨੂੰ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (ਏ) ਉਮੀਦ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ; ਜਾਂ (ਬੀ) ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ। ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ

ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਮੀਦਵੰਦ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ, ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ, ਉਮੀਦਵੰਦ ਦਾ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਸੱਚਾ ਕਾਰਨ, "ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ" ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਪਿਤ ਅਭਿਆਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਅਦੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਉਲਟ), ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਪਿਤ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸਦਾ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।"

47. (2008) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 161 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਮੀਦ, ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

"ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਇੱਕ ਉਮੀਦ ਵਰਗੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। [ਦੇਖੋ ਚੰਚਲ ਗੋਇਲ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ [(2003) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 485:2003 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ ਐਂਡ ਐੱਸ) 322] ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ [(1993) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 499] ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤਤਾ, ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸਾਰਥਿਕ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

48. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਬੰਧੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ:

ਏ. ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਸਿਰਫ਼ ਉਮੀਦ, ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਉਮੀਦ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

ਬੀ. ਦੂਜਾ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਤੋਂ;

ਸੀ. ਤੀਜਾ, ਉਮੀਦ ਜੋ ਛਿੱਟੇ-ਪੱਟੇ ਜਾਂ ਆਮ ਜਾਂ ਬੇਤਰਤੀਬ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਤਰਕਹੀਣ ਜਾਂ ਅਵੈਧ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ;

ਡੀ. ਚੌਥਾ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਸਾਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਾਰਥਿਕ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ;

ਈ. ਪੰਜਵਾਂ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ, ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਭਟਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਦੇ।

ਐਫ. ਛੇਵਾਂ, ਪਿਛਲੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇ।

49. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ, ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਡਿਵਾਈਸ ਸੀ। ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਾਅਦਾ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਖੇਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

50. ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

51. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਪਿਛਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਂ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਕੂਲ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

52. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐੱਚ. ਸਿੱਟਾ

53. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਾਂ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

54. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 15.02.2021 ਦੇ ਹੁਕਮ (ਉੱਪਰ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

55. ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।
"ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ